

для організацій. Тоді вже легко аналізувати можливі небезпеки і навчитися запобігати їм.

2. Процес захисту підприємства від небезпеки починається на етапі підбору працівників на існуючі вакансії. А саме буквально з першої хвилини, коли особа, яка займається відбором персоналу, бачить кандидата на працевлаштування. І цей процес захисту існує безперервно у весь період функціонування підприємства, точно так, як безперервно функціонує на ньому його персонал.

3. На даному етапі кадрова безпека знаходиться у активному розвитку, а також є темою, яка цікавить більшість підприємців, які застосовують прогресивні, ефективні, науково обгрунтовані методи управління. Від кадрової безпеки залежить те, наскільки впевнений може бути керівник фірми в компетентності своїх працівників, в тім, що підприємство не піддається небезпеці з вини персоналу.

4.3. Інформаційне забезпечення системи управління фінансово-економічною безпекою в сучасних кризових умовах

Фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, поряд з такими її складовими, як інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, інформаційна, політико-правова, екологічна, силова. В сучасних умовах перед підприємствами нашої країни стоїть проблема забезпечення фінансово-економічної безпеки шляхом запровадження відповідного механізму управління та ефективного застосування його складових.

Проблемам забезпечення фінансово-економічної безпеки на рівні господарюючих суб'єктів присвячені праці таких дослідників, як: О. Барановський, І. Мойсеєнко, О. Марченко, І. Бланк, Т. Васильців, В. Волошин, О. Бойкевич, К. Горячева, А. Єпіфанов, О. Пластун, В.

Домбровський, Л. Мартюшева та ін.

Перед кожним суб'єктом господарювання стоїть завдання забезпечення стабільного функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Це зумовлює об'єктивну необхідність постійного дотримання відповідного рівня економічної безпеки підприємства, який залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і функціональні менеджери будуть спроможні запобігти та протистояти можливим загрозам та ліквідувати наслідки об'єктивних і суб'єктивних негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища.

Об'єктивні негативні впливи виникають не з вини конкретного підприємства або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи виникають внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників (передусім керівників і функціональних менеджерів) [1]. Економічний збиток, що заподіюється суб'єктові господарської діяльності, може бути пов'язаний з його нездатністю протистояти конкуренції і бути результатом його внутрішніх чинників. Збиток може явитися і наслідком дії зовнішніх чинників – як свідомих дій з боку інших підприємств (конкурентів, партнерів), так і стихійних (коливання на окремих ринках, дестабілізація національної економіки, світової економічної системи в цілому тощо) [2].

Фінансова безпека посідає особливе місце в системі економічної безпеки, впливаючи абсолютно на всі сфери діяльності підприємства. Це пояснюється тим, що рівень фінансової безпеки будь-якого підприємства визначає його можливості забезпечувати інші складові економічної безпеки, а зміни в будь-якій сфері підприємства в кінцевому результаті відображаються на його фінансовій безпеці.

Незважаючи на різні підходи щодо дефініції фінансової безпеки слід відзначити, що: суть фінансової безпеки підприємства вчені в основному розуміють як фінансову стійкість і/або як захищеність від загроз; головною метою фінансової безпеки виступає гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування підприємства у поточному

періоді та високий потенціал розвитку у майбутньому; головною умовою – здатність протистояти існуючим і виникаючим небезпекам та загрозам, які здатні завдати фінансової шкоди підприємству.

Ефективне управління діяльністю підприємства залежить від володіння потрібною інформацією і на її основі вчасно прийнятих управлінських рішень.

Облікова та аналітична інформація – ядро інформаційного забезпечення системи управління підприємством.

Обліково-аналітичне забезпечення є складовою інформаційного забезпечення підприємства і являє собою цілісну інформаційну систему, мета якої забезпечення якісною та своєчасною економічною інформацією зацікавлених зовнішніх і внутрішніх користувачів для прийняття інформаційно-обґрунтованих управлінських рішень щодо забезпечення стійкого розвитку підприємства [3].

Джерела інформації для аналізу фінансово-господарського стану можна розглянути на рис.1.

Рис. 1. Джерела інформації для аналізу фінансово-господарського стану

Основними джерелами інформації для аналізу фінансово-господарського стану є:

- дані бухгалтерського обліку у разі потреби для оцінки фінансово-господарського стану підприємства може використовуватися інша інформація, зокрема: витрати на виробництво; розшифровка прибутків і збитків; платежі в бюджет; інформація з дебіторської заборгованості (дебітори, терміни, суми, плановий термін погашення); інформація з кредиторської заборгованості (кредитори, терміни, суми, плановий термін погашення). Данні бухгалтерського обліку дають об'єктивну кількісну характеристику різноманітних господарських операцій, узагальнену характеристику всієї сукупності засобів господарства за складом і розміщенням, за джерелами утворення і цільовим призначенням. Для цього використовуються методи наскрізного і безперервного спостереження, суворе документування, систематизація на рахунках, групування в балансі та інших звітних таблицях:

- дані оперативного управлінського обліку відображають інформацію про обсяги фінансово-господарської діяльності, суму й склад витрат і доходів, прибутку та інвестицій.

- внутрішня нормативна документація (процеси виробництва та збуту товарів, продукції та послуг)

- дані статистичного обліку використовуються для оцінки виконання планів (річних, квартальних, місячних) використовуються й статистичні дані, завдяки яким виявляються певні економічні закономірності.

- дані податкового обліку;

- фінансова звітність дає можливість керівництву підприємства по новому оцінити досягнуті результати фінансово-господарської діяльності та визначити перспективи їхнього розвитку [5].

Показники фінансової звітності підприємства використовуються як зовнішніми, так і внутрішніми користувачами. Вони застосовуються в процесі фінансового й стратегічного аналізу, планування, розробки

подальшого розвитку підприємства дають найбільш агреговане уявлення про результати фінансово-господарської діяльності підприємства.

- різні офіційні джерела (офіційні видання, звіти та документи державних чи інших органів і організацій), що містять відкриту офіційну інформацію;

- неофіційні джерела, що містять більш-менш достовірну усну чи іншу не таємну інформацію, що одержується з неформальних контактів із носіями даної інформації [4].

Система бухгалтерського обліку є основою інформаційного забезпечення системи управління діяльністю підприємства. Обліково-аналітична інформація формується в обліково-аналітичній системі, яка об'єднує роботу бухгалтерії.

Інформаційні джерела безпеки підприємства дозволяють: налагодити постійний моніторинг стану фінансової безпеки підприємства; оцінювати рівень фінансової безпеки; аналізувати і визначати чинники впливу на той чи інший стан фінансової безпеки. На цих індикаторах ґрунтується процес управління системою фінансової безпеки.

Вибіркові облікові дані необхідні для деталізації показників звітності. Використовуються епізодичні вибірки, спостереження, поглиблені перевірки. Джерелом вибірових даних є поточний бухгалтерський облік і первинна документація. Облікові дані відображають фактичний стан виробничо-господарської діяльності підприємства і є інформаційною моделлю виробництва. Крім відображення дійсного стану об'єкта, на облікову інформацію покладається й ретроспективна функція, що потребує тривалого зберігання цієї інформації (у вигляді форм бухгалтерської звітності).

Ефективність організації проведення економічного аналізу багато в чому залежить від наявності інформації, її обсягів, можливостей її оперативного отримання, її достовірності.

Поточний аналіз використовує відомості оперативного обліку і звітів, забезпечуючи швидке отримання відповідної інформації. Результатна

інформація подається у вигляді даних про недоліки в роботі та відповідних винуватців або про невикористані резерви та способи їх мобілізації.

Оперативний аналіз використовує щоденну інформацію про діяльність підприємства, дані первинних бухгалтерських та інших документів, матеріалів контролю, спостереження, нарядів.

Характеристика категорії «обліково-аналітична інформація» розкривається переважно через зміст понять «облікова інформація» та «аналітична інформація» (рис. 2).

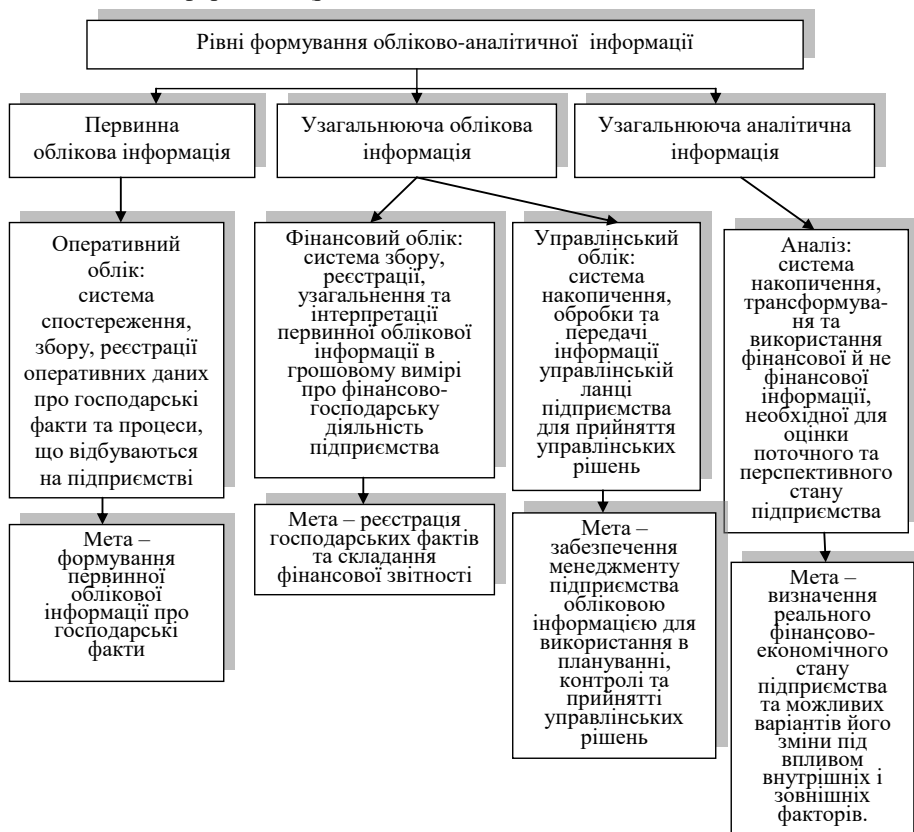

Рис. 2. Рівні формування обліково-аналітичної інформації підприємства

Згідно з національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, облікова інформація являє собою інформацію про стан, структуру та рух майна організації й джерела його утворення, господарські процеси та результати фінансової й виробничо-господарської діяльності організації.

Формування аналітичної інформації відбувається на основі даних фінансового та управлінського обліку, а також інформації, отриманої з альтернативних джерел.

Систематизацію й підготовку джерел інформації для аналізу можна розділити на два етапи: перевірка їх змісту; обробка й вивчення матеріалів.

Процес підготовки матеріалу до аналізу економічної безпеки підприємства включає також приведення показників у порівнянний вид і спрощення цифрового матеріалу.

Однорідність і порівнянність даних – обов'язкова умова одержання правильних результатів при проведенні економічного аналізу. Найпоширенішими прийманнями приведення показників у порівнянний вид є [2]:

- нейтралізація ціннісного фактора шляхом відображення різних видів об'ємних показників у єдиних цінах;

- нейтралізація кількісного фактора при аналізі ефективності використання якого-небудь виду ресурсу за допомогою розрахунку ряду умовних показників, де незмінним залишається об'ємний показник і послідовно змінюється величина ресурсу, що витрачається;

- нейтралізація впливу на рівень кількісних і якісних показників методик їх розрахунку. Сукупність однорідних планових, звітних і облікових показників повинна мати єдину методику визначення;

- вирахування середніх величин при вивченні ряду однорідних показників;

- заміна абсолютних величин відносними, коли це найбільш доцільно, для більшої наочності, доступності й сприйнятливості.

Найбільш значуща властивість інформації – це здатність викликати

зміни. Неодмінною умовою виживання в умовах ринку й збереження конкурентоспроможності є адаптація до мінливих потреб ринку та забезпечення економічної безпеки підприємства. Практична цінність інформації прямо пропорційна тій ролі, яку вона відіграє в прийнятті управлінських рішень. Цінність інформації визначається тим, як суб'єкт зможе розпорядитися нею. Інформація забезпечує прийняття рішень, вносить істотний вклад у прийняття управлінського рішення. Вона стає фактором виробництва й подібно праці, матеріалам і капіталу дозволяє створювати додану вартість, тому інформація є критерієм забезпечення економічної безпеки підприємства.

Джерелами аналітичної інформації є плани економічного та соціального розвитку, фінансовий план (розрахунковий баланс доходів і витрат), бізнес-план форми бухгалтерської звітності № 1 "Баланс підприємства", № 2 "Звіт про фінансові результати", декларація про прибуток підприємства, матеріали маркетингових досліджень, дані управлінського обліку, статистичні звіти.

Для формування інформаційного забезпечення і його ефективного застосування на підприємстві в процесі організації економічної безпеки, необхідно: визначення мети, задач, функцій всієї системи управління підприємством; виявлення руху інформації на підприємстві та формування схем інформаційних потоків; удосконалення системи документообігу; створення інформаційно-логічних моделей, які відображають взаємозв'язок інформації; створення масивів інформації у вигляді інформаційних баз даних тощо.

В умовах сучасної економічної кризи для забезпечення ефективної роботи системи забезпечення економічної безпеки необхідна своєчасна і достовірна інформація не тільки про різноманітні фактори та загрози, які існують в даний час у зовнішньому і внутрішньому середовищі підприємства, а також про ті, що можуть виникнути в найближчій та віддаленій перспективі.

Отже, щоб подолати негативний вплив зовнішніх чинників підприємства безупинно повинні удосконалювати виробничі технології. Вдосконалення системи управління, систему управління безпекою, впроваджує систему управлінського обліку. Також важливе прагнення збільшити ефективність виробництва, удосконалювати технології з урахуванням новітніх досягнень науку й практики. Рационально використовувати власні і вкладені фінансові ресурси.

Література до розділу 4.3:

1. Ареф'єва О. В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки [Текст] / О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 1 (91). – С. 98–103.

2. Орлик О. В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення [Текст] / О. В. Орлик // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки : у 2 т. : колективна моногр. – Дніпропетровськ : "ФОРМ Дробязко С.І.", 2014. – Т. 2. – С. 176–182.

3. Мойсеєнко І. П. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства [Текст] / І. П. Мойсеєнко, О. О. Шолок // Науковий вісник НЛТУ України : збірник науково-технічних праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.02. – С. 141–146.

4. Клименко Т. В. Основні елементи механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання [Текст] / Т. В. Клименко // Вісник ЖДТУ. Серія: Економічні науки. – 2011. – № 4 (58). – С. 340–343.

5. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства [Текст] : автореферат дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 / К. С. Горячева ; Київський нац. ун-т технологій та дизайну. – К., 2006. – 17 с.